

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

การบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา: วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล
และวัดท่าการ้อง

Managing of Temples for Tourism: A Case Study of Phananchaengworawihan Temple,
Yaichaimongkhon Temple and Thakarong Temple

นิชรา ทองเย็น (Nichara Thongyen)¹ อติศร ภู่อสาร (Adisorn Pusara)² กมลวรรณ วรรณธำ (Kamonwan Wanthanang)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว (2) ศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา: วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดท่าการ้อง และ (3) ทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ กำหนดประชากรจากเจ้าอาวาสวัด ภายในขอบเขตของการศึกษาจำนวน 3 วัด ศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า (1) รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยววัดมีการปฏิบัติตามภารกิจของวัดทั้ง 6 ประการ แต่การปฏิบัติจะให้ความสำคัญในแต่ละภารกิจไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและบริบทของแต่ละวัด (2) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว คือ (2.1) วัดมีการบริหารจัดการวัดในฐานะแหล่งท่องเที่ยว โดยบริหารวัดตามระเบียบการปกครองสงฆ์ 6 ประการ (2.2) วัดมีปัจจัยภายในที่มีความโดดเด่นทำให้ประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด (2.3) วัดมีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (2.4) วัดมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด และ (3) แนวทางการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว คือ (3.1) ควรมีป้ายหรือแผนผังเส้นทางระบุสถานที่/จุดท่องเที่ยวที่สำคัญภายในวัด (3.2) ควรต้องให้ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาหรือศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวัดและประชาชน (3.3) การบริหารการเงินของวัดควรกำหนดระเบียบให้มีผู้รับผิดชอบ และมีการแยกบัญชีการเงินของวัดกับบัญชีการเงินของเจ้าอาวาสให้ชัดเจน

คำสำคัญ การบริหารจัดการ วัดในแหล่งท่องเที่ยว

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา nrthongyen@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา sorn1@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา duean_2520n@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

Abstract

This research aimed (1) to study guidelines and methods to manage temples located in tourist attractions; (2) to study critical success factors of the temple management in the tourist attractions in Wat Pananchongworawiharn, Wat Yaichaimongkol and Wat Thakarong and (3) to obtain guidelines of the temple management to be implemented in other temples. The population consisted of abbots from the 3 temples. Qualitative approach was employed. Findings revealed that (1) guidelines and methods of the temple management followed the 6 missions of the temple. The practices did not give importance to each mission equally, depending on factors and contexts of each temple; (2) critical success factors of temple management in tourist attractions included (2.1) the temples were managed by following the 6 missions of Sangha administration; (2.2) the temples had potential internal resources which attracted people to visit; (2.3) the temples had facilities to facilitate tourists; (2.4) the temples used information technology to publicize the temples' activities and (3) the guidelines of temple management included (3.1) there should be signs or maps to locate significant places/tourist attractions inside the temple area; (3.2) the temples should provide knowledge of Buddhism or art and culture to the public in order to create the fullest benefit for the temples as well as visitors and (3.3) financial management in the temples should be administered by responsible people. The temple's financial account and that of the temple abbot should be separated.

Keywords: Management, Temples for tourism

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

วัดนับเป็นองค์กรที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญกับสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงสังคม (บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นสถานที่ในการจำพรรษาของพระภิกษุสามเณร ใช้ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระภิกษุสงฆ์และประชาชน รวมถึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในสังคมไทย อันมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ จึงมีรากฐานมาจากการถูกหล่อหลอมด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดจึงกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นแหล่งการศึกษาฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ เป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นศูนย์รวมของชาวบ้านในการพักผ่อนและจัดงานเทศกาลต่าง ๆ และเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันวัดต่าง ๆ ได้ดำเนินการกิจตามที่คณะสงฆ์กำหนด โดยมีได้ละเลยบทบาทหน้าที่ของการเป็นศูนย์กลางของชุมชนตามศักยภาพของวัด และวัดยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนและมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนคู่กับสถาบันทางสังคมในชุมชน อาทิ โรงเรียน บ้าน และราชการ ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่วัดมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการจัดองค์กรที่เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของวัดจึงต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ คือ “มหาเถรสมาคม” ซึ่งได้กำหนดภารกิจของวัดไว้ 6 ประการ คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์

ด้วยเหตุที่วัดเป็นสถาบันที่อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี อีกทั้งวัดยังมีฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้วัดต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการบริหารจัดการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากการบริหารจัดการวัดตามภารกิจหลัก 6 ประการแล้ว ยังต้องมีการใช้หลักการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อรองรับกับสถานการณ์ปัจจุบันที่วัดต้องดำรงสถานภาพความเป็นองค์กร จึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจาก “การบริหารจัดการ”

ในฐานที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญจนได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองมรดกโลก (World Heritage) ทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมโบราณสถาน รวมถึงวัดที่มีความโบราณ ทำให้วัดหลายวัดในจังหวัดมีสถานภาพเป็นทั้งแหล่งปฏิบัติทางศาสนาและทำหน้าที่รองรับการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว การบริหารวัดจึงมีทั้งการบริหารตามภารกิจของวัดที่มหาเถรสมาคมเป็นผู้กำหนด ตลอดจนการบริหารวัดในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

สำหรับในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดที่มีการบริหารจัดการองค์กรจนประสบผลสำเร็จมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลที่ปรากฏ ได้แก่

1. มีปริมาณนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมวัดเป็นจำนวนมาก
2. มีสิ่งจูงใจและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ การจัดการสถานที่ เช่น ตลาดน้ำ ห้องสุขาได้รับรางวัล มีสถานที่จอดรถที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก การเดินทางเข้าเยี่ยมชมทำได้สะดวก เป็นต้น
3. เป็นวัดสำคัญของจังหวัดที่ถูกคัดเลือกให้อยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น อยุธยาทางมรดก, ไหว้พระ 9 วัด เป็นต้น

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดขอบเขตกรณีศึกษา จำนวน 3 วัด คือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดท่ากาเรือ ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตั้งอยู่ในเขตนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงเพื่อทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติสำหรับการบริหาร

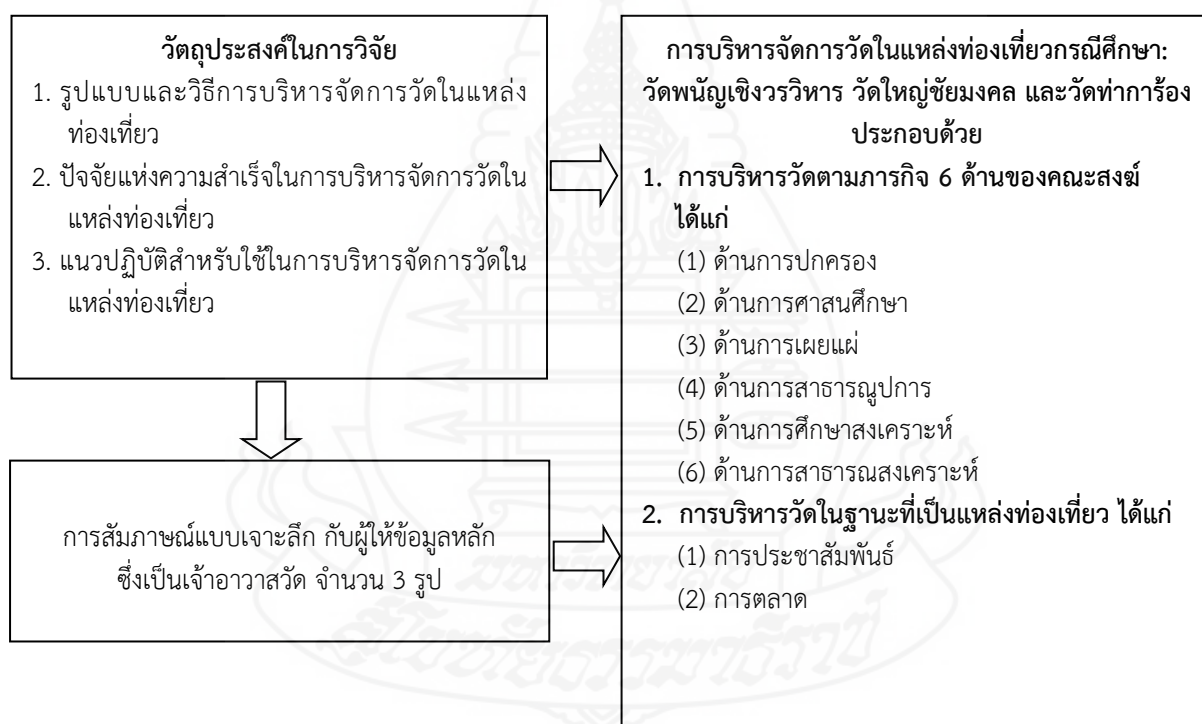

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

จัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงระบบบริหารจัดการวัดที่เป็นภารกิจหลักของ คณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการวัดและการดำเนินงานต่าง ๆ ของวัดเป็นไปตามภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงการบริหารจัดการวัดในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย (และกรอบแนวคิดการวิจัย ถ้ามี)

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา: วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดท่าการ้อง
3. เพื่อให้ทราบถึงแนวปฏิบัติสำหรับใช้ในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ โดยการวิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบกรณีศึกษา จำนวน 3 วัด คือ วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดท่าการ้อง โดยเหตุผลที่เลือกวัดจำนวน 3 วัดนี้มาเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากวัดทั้ง 3 วัด เป็นวัดในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด พระนครศรีอยุธยาซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก โดยที่วัดทั้ง 3 วัดได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและนอกจังหวัด ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมถึงวัดทั้ง 3 วัดยังมีความสำคัญจนถูกคัดเลือกให้อยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สำคัญทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศ กำหนดประชากรแบบเจาะจงจากเจ้าอาวาสวัด ภายในขอบเขตของการศึกษาจำนวน 3 วัด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (structured interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและมีมาตรฐานเดียวกัน เป็นการสัมภาษณ์ที่มีกรณีเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า มีแนวหัวข้อในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบปลายเปิดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการวิจัย
2. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - dept interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดทั้ง 3 วัดภายในขอบเขตการศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงโดยได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ ระหว่างการสัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง จำแนก และตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุป เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว

1.1 ด้านการปกครอง เป็นการดูแล รักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อให้พระภิกษุสามเณร รวมถึงฆราวาสที่อยู่ภายในวัดหรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช โดยวัดทั้ง 3 แห่ง มีการจัดรูปแบบด้านการปกครองในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน มีการกระจายอำนาจการปกครองไปยังผู้มีส่วนร่วมในการปกครอง โดยเจ้าอาวาสได้มอบหมายอำนาจด้านการปกครองและบริหารให้กับผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งแบ่งอำนาจหน้าที่ตามความรับผิดชอบในแต่ละด้านตามแต่บริบทของแต่ละวัดและตามความสามารถของผู้ช่วยเจ้าอาวาส เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีไวยาวัจกรซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2536) ได้กำหนดให้ไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในกฎหมายอาญา และเป็นผู้ช่วยเหลือวัดในการดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย วัดที่มีความแตกต่างออกไป คือ วัดใหญ่ชัยมงคล เนื่องจากในการปกครองวัดมีสำนักแม่ชีช่วยในการบริหารจัดการ จึงมีตำแหน่ง “หัวหน้าสำนักแม่ชี” ซึ่งสอดคล้องกับบริบทวัดใหญ่ชัยมงคลที่มีการเกิดเด่นชัดในด้านการเผยแผ่ สำหรับหลักปฏิบัติในการพำนักอาศัยภายในวัดทั้งพระสงฆ์และฆราวาส มีการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษร มีการประชุมชี้แจงภายในวัดตามที่กำหนดเป็นระยะเวลาที่แน่นอน ส่วนเรื่องการบริหารการเงินของวัด มีการแยกบัญชีของวัดออกจากบัญชีของเจ้าอาวาส มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องดูแลด้านการเงินเป็นการเฉพาะ และมีการจัดทำรายงานทางการเงินตามระเบียบที่ราชการกำหนดโดยส่งรายงานผ่านตามระบบการบังคับบัญชาให้กับฝ่ายสงฆ์และฝ่ายราชการทุกเดือน

1.2 ด้านการศึกษา เป็นการส่งเสริมภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม –บาลี และแผนกสามัญศึกษา วัดทั้ง 3 แห่งเปิดสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม – บาลีสำหรับพระภิกษุ และหลักสูตรธรรมศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

สำหรับฆราวาส สำหรับวัดพนัญเชิงวรวิหารซึ่งเป็นศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด โดยวัดได้ให้การส่งเสริมการศึกษาทั้งพระภิกษุและฆราวาส โดยเฉพาะวัดพนัญเชิงวรวิหารและวัดท่าการ้อง ที่มีการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ฆราวาสภายในวัดโดยจัดให้มีศูนย์การเรียน กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษา-นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) เปิดทำการเรียนการสอนภายในวัด

นอกจากนั้นวัดทั้ง 3 แห่งยังส่งเสริมภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้งแผนกธรรม –บาลี และแผนกสามัญศึกษา โดยครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนาทมหลวง เป็นประธานการจัดสอบธรรม – บาลีสนามหลวง เป็นเจ้าสำนักเรียนในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส

1.3 ด้านการเผยแผ่ เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ถึงหลักธรรมคำสอนและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกวัด การบรรยายธรรม การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ รวมถึงการจัดโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2550 ทั้งนี้ วัดทั้ง 3 แห่ง เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการดำเนินการด้านการเผยแผ่มีการดำเนินการทั้งภายในและภายนอกวัด สำหรับภายในวัดมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในส่วนภายนอกวัดได้ดำเนินกิจกรรมในเชิงรุกโดยการจัดส่งพระภิกษุไปเป็นครูสอนศีลธรรมที่โรงเรียนและทำหน้าที่วิทยากรอบรมนักเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ

ในด้านการเผยแผ่วัดที่มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก คือ วัดใหญ่ชัยมงคล เนื่องจากได้รับการคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ โดยได้รับการยอมรับจากพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมในกิจกรรมของทางวัดเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางวัดมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร หลักสูตรและสถานที่ รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกโดยให้ข้อมูลรายละเอียดหลักสูตรการปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งโบสถ์เข้าร่วมกิจกรรมทางหน้าเว็บไซต์ของวัด ซึ่งนับเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างยิ่ง

1.4 ด้านการสาธารณูปการ เป็นการจัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบดูแลรักษาให้เป็นไปตามกฎหมาย พระธรรมวินัย หรือมติมหาเถรสมาคม โดยมีหลักการ คือ สร้างสิ่งจำเป็น รักษาสิ่งที่มีอยู่แล้ว และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อใช้ประโยชน์ ซึ่งนโยบายของวัดได้ดำเนินการทั้งบูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างใหม่ โดยมีการวางแผนเพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาด้านสาธารณูปการให้มีความเหมาะสมในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่เข้ามาภายในวัด

1.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้รับการสงเคราะห์มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ใน 4 ลักษณะ คือ (1) การจัดการศึกษาโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น โรงเรียนราชภัฏการกุศลของวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงฆ์ (2) การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การสร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐหรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียน และการให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด (3) การสอนศีลธรรมแก่นักเรียนและนักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา หรือการสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษา และ (4) การสงเคราะห์แก่ผู้ถูกทอดทิ้ง การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา สร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา

โดยวัดมีการมอบทุนการศึกษาเป็นประจำทุกปี ซึ่งในการมอบทุนการศึกษาไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เป็นการเฉพาะและไม่ได้กำหนดเงื่อนไขที่ผู้รับทุนต้องตอบแทนหรือปฏิบัติสิ่งใดหลังจากได้รับมอบทุนการศึกษา ในการดำเนินการวัดจะกำหนดประเภทของทุนการศึกษา เช่น ทุนเรียนดีแต่ยากจน และแจ้งข้อมูลให้สถานศึกษาเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกนักเรียนเข้ารับทุนการศึกษา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

1.6 ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย เช่น การสงเคราะห์กรณีประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน การสงเคราะห์ผู้ป่วยที่ยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การสร้างหรือมอบอุปกรณ์รักษาพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ โดยทางวัดจะกำหนดนโยบายและจำนวนเงินในการดำเนินการ นโยบายการให้ความสงเคราะห์พิจารณาจากเหตุผลในการดำเนินการสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนและมีแนวโน้มที่จะดำเนินการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.7 ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด วัดมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางช่องทางต่าง ๆ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ ในส่วนของวัดพนัญเชิงวรวิหารและวัดใหญ่ชัยมงคลได้รับการจัดให้อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัดขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยววัดได้อีกช่องทางหนึ่ง สำหรับด้านการอำนวยความสะดวกของทางวัด วัดทุกแห่งมีความสะดวกในการเดินทางเนื่องจากสถานที่ตั้งอยู่ภายในเมืองพระนครศรีอยุธยา อีกทั้งยังมีป้ายบอกทางสู่วัด มีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ วัดได้จัดการเรื่องการจราจรและความปลอดภัยโดยติดป้ายเตือนให้ระวังความปลอดภัยของทรัพย์สิน พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังมิฉกฉวย มีการจัดระบบการท่องเที่ยวภายในวัดโดยมีป้ายอธิบายประวัติและความเป็นมาของวัด มีเจ้าหน้าที่ของวัดประจำจุดต่าง ๆ ภายในวัด และวัดกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะวัดทำกาฬารังที่มีความโดดเด่นในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การให้บริการห้องสุขา ซึ่งได้รับรางวัลในระดับประเทศ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ซึ่งทำให้เกิดภาพความทรงจำแก่ประชาชนที่เข้ามาภายในวัด นอกจากนั้นวัดยังได้กำหนดสโลแกน “มาแล้วต้องมาอีก” ซึ่งถือเป็นข้อความประชาสัมพันธ์ที่สร้างความจดจำ เพื่อจูงใจให้พุทธศาสนิกชนกลับมาวัดอีกครั้ง

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา: วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดทำกาฬารัง

2.1 เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และไวยาวัจกรวัด มีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการวัด การบริหารจัดการภายในวัดมีรูปแบบกระจายอำนาจ

2.2 วัดมีปัจจัยภายในที่มีความโดดเด่นทำให้ประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด กล่าวคือ

2.2.1 วัดพนัญเชิงวรวิหาร มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ กล่าวคือ เป็นวัดที่มีหลักฐานความเป็นมาที่ชัดเจนตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา ถูกระบุในเอกสารพงศาวดารที่เกี่ยวข้องกับชนชาติจีนในความสัมพันธ์ของพระเจ้าแสนช้างและพระนางสร้อยดอกหมาก อีกทั้งยังได้รับการปฏิสังขรณ์จากกษัตริย์ราชวงศ์จักรีจนถึงปัจจุบัน และวัดยังมีพระพุทธรูปสำคัญ คือ พระพุทธรูปรัตนนายกหรือหลวงพ่อโต ซึ่งพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปโดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความเคารพ จึงเป็นศูนย์รวมความศรัทธาที่สำคัญยิ่งของวัด ประกอบกับท่านเจ้าอาวาสวัด ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (มหานิกาย) ทำให้ภารกิจต่าง ๆ ของวัดถูกขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นแบบอย่างในการปกครองวัด

2.2.2 วัดใหญ่ชัยมงคล มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ กล่าวคือ เป็นวัดที่มีหลักฐานประวัติการตั้งวัดที่ชัดเจนและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ดังปรากฏหลักฐานโบราณสถานสำคัญของวัด คือ เจดีย์ประธานของวัด (พระเจดีย์ชัยมงคล) ซึ่งประวัติระบุว่าในคราวที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำยุทธหัตถีชนะพระมหาอุปราชาของพม่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระพิโรธที่แม่ทัพนายกองตามทัพไม่ทัน ทรงดำริจะทรงพระราชอาญาประหารชีวิต แต่สมเด็จพระวันรัตน์ได้ทูลขอพระราชทานชีวิตแม่ทัพนายกองเหล่านั้น และได้ทูลแนะนำให้ทรงสร้างเจดีย์ใหญ่ขึ้นแทน นอกจากความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์แล้ว วัดใหญ่ชัยมงคลยังมีความโดดเด่นด้านการเผยแผ่ โดยเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแห่งที่ 3 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งวัดใหญ่ชัยมงคลมีความโดดเด่นด้านการเผยแผ่เป็นอย่างมาก โดยมีความพร้อมทั้งสถานที่และบุคลากร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

2.2.3 วัดท่าการ้อง มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ คือ หลวงพ่อยิ้ม นอกจากนั้นยังมีความโดดเด่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด คือ ห้องสุขา ซึ่งได้รับรางวัลในระดับประเทศ เป็นเหตุผลให้ประชาชนให้ความสนใจมาที่วัด นอกจากนี้วัดยังสะอาด ร่มรื่น และมีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การจำลองรูปหล่อเกจิที่สำคัญของประเทศไทย อีกทั้งวัดยังได้จัดทำตลาดน้ำซึ่งเป็นการสร้างแหล่งให้บริการแก่ประชาชนที่เข้ามาในวัด

2.3 วัดมีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น

2.3.1 ป้ายบอกทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทางและเป็นการประชาสัมพันธ์การเดินทางมายังวัด

2.3.2 มีสถานที่จอดรถที่เพียงพอและปลอดภัย

2.3.3 สถานที่สะอาด ร่มรื่น

2.3.4 ห้องสุขาสะอาดและพอเพียง มีการแยกชาย – หญิง ผู้สูงอายุ คนพิการ

2.3.5 มีทางลาดสำหรับรถเข็น

2.3.6 มีร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกที่ราคาเหมาะสม

2.3.7 มีกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับให้บริการทุกเพศ ทุกวัย ทำให้สามารถท่องเที่ยววัดได้ครบถ้วนสำหรับสมาชิกทั้งครอบครัว

2.4 วัดมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด ได้แก่ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ซึ่งทำให้การประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทำให้สามารถสื่อสารข้อมูลให้กับคนจำนวนมาก

3. แนวปฏิบัติสำหรับใช้ในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ

3.1 เจ้าอาวาสควรมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่ผู้ใดบังคับบัญชาภายในวัด โดยมอบหมายให้ปฏิบัติตรงกับความสามารถของบุคลากร เพื่อใช้บุคลากรให้เกิดศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด

3.2 พัฒนาสถานที่ของวัดให้มีความพร้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่เข้ามาภายในวัด โดยจัดสถานที่ให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่น พร้อมให้บริการคนทุกเพศ ทุกวัย โดยกำหนดระยะเวลาในการบูรณปฏิสังขรณ์อย่างชัดเจน เพื่อให้วัดไม่เล็ดลอดชำรุดทรุดโทรม

3.3 ควรมีแผนผังโครงสร้างการบริหารงานวัด เพื่อบอกตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร

3.4 ควรจำกัดสถานที่ในการอยู่อาศัยของสุนัขที่อาศัยภายในวัด รวมถึงสุนัขจรจัด เพื่อความเรียบร้อย ความปลอดภัย และความเรียบร้อยของวัด

3.5 ควรมีจุดบริการน้ำดื่มฟรี เพื่อเป็นการบริการประชาชนที่เข้ามาภายในวัด

3.6 ควรใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของวัดเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ข้อมูลกิจกรรมของทางวัด

3.7 ควรมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แผ่นพับ หรือวิทยากรนำชม เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญภายในวัด หรือหลักธรรมทางศาสนา เพื่อให้เกิดความบันเทิงควบคู่กับความรู้

ทั้งนี้ ผลการวิจัย ปรากฏตามตารางต่อไปนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณฺณเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
1. รูปแบบและวิธีการบริหาร จัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว 1.1 ด้านการปกครอง - มอบหมายอำนาจด้านการ ปกครองและบริหารให้กับผู้ช่วย เจ้าอาวาส และไวยาวัจกรวัด - มีการกำหนดหลักปฏิบัติใน การพำนักอาศัยภายในวัดทั้ง พระสงฆ์และฆราวาส อย่างเป็น ลายลักษณ์อักษร - มีการประชุมชี้แจงภายในวัด ตามที่กำหนดเป็นระยะเวลาที่ แน่นอน	มี มี / ทุก 1 เดือน	มี และเพิ่มตำแหน่ง “หัวหน้าสำนักแม่ชี” เพื่อให้ สอดคล้องกับการเน้นเรื่อง ภารกิจด้านการเผยแผ่ มี มี / ทุก 1 เดือน	มี มี / ทุก 1 เดือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณฺณเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
- มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ผู้เกี่ยวข้องดูแลด้านการเงินเป็นการเฉพาะ - มีการจัดทำรายงานทางการเงินตามระเบียบที่ราชการกำหนดโดยส่งรายงานผ่านตามระบบการบังคับบัญชาให้กับฝ่ายสงฆ์และฝ่ายราชการทุกเดือน	มี มี	มี มี	มี มี
1.2 ด้านการศึกษา - ส่งเสริมภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรม –บาลี และแผนกสามัญศึกษา	เปิดสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม – บาลีสำหรับพระภิกษุ และหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส / เป็นศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด	เปิดสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม – บาลีสำหรับพระภิกษุ และหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส / ส่งเสริมให้แม่ชีศึกษาในหลักสูตรบาลีศึกษา	เปิดสอนในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม – บาลีสำหรับพระภิกษุ และหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส / เป็นวัดที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของอำเภอพระนครศรีอยุธยา
- ศูนย์การเรียนรู้ กศน. - พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน / เจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักเรียน	มี มี	ไม่มี มี	มี มี
1.3 ด้านการเผยแผ่ - ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ถึงหลักธรรมคำสอนและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกวัด - การจัดโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	มี มี	มี / ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นเฉลิมพระเกียรติ / มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการปฏิบัติธรรมทางเว็บไซต์ มี	มี มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณัญเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
1.4 ด้านการสาธารณูปการ - จัดการศาสนสมบัติของวัด และการสาธารณูปการอย่าง เหมาะสมและถูกต้อง	มี	มี	
1.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ - การจัดการศึกษาโรงเรียนตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ - การสงเคราะห์ให้เด็กและ ประชาชนได้รับการศึกษา - การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน และนักศึกษา - การสงเคราะห์แก้อุปการ การศึกษา สถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา	มี / โรงเรียนราษฎร์การ กุศลของวัด มี / มีโรงเรียนภายในวัด	มี / โรงเรียนราษฎร์การกุศล ของวัด มี / มีโรงเรียนภายในวัด	
1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ - การให้วัดเป็นสถานที่ ประกอบกุศลเกี่ยวกับเรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย - การให้วัดเป็นสถานที่จัด ฝึกอบรมพัฒนาอาชีพแก่ ประชาชน - การสร้างหรือมอบอุปกรณ์ รักษาพยาบาล - การให้ความรู้ข่าวสารแก่ ชุมชนด้านต่าง ๆ	มี มี มี มี มี มี มี มี	มี มี มี มี มี มี มี มี	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณฺณเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
1.7 ด้านการประชาสัมพันธ์ และการตลาด - มีการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารทางช่องทางต่าง ๆ - กำหนดสโลแกนของวัด	มี / เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก ไม่มี	มี / เว็บไซต์ ไม่มี	มี / เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก มี / มาแล้วต้องมาอีก
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในการบริหารจัดการวัดใน แหล่งท่องเที่ยว 2.1 เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้า อาวาส และเวยาวัจกรวัด มี ความรู้และความสามารถ ในการบริหารจัดการวัด การบริหารจัดการภายใน วัดมีรูปแบบกระจายอำนาจ 2.2 วัดมีปัจจัยภายในที่มี ความโดดเด่นทำให้ ประชาชนเข้ามาท่องเที่ยว ภายในวัด 2.3 วัดมีการอำนวยความสะดวก สะดวกแก่นักท่องเที่ยว 2.4 วัดมีการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศใน การประชาสัมพันธ์กิจกรรม ของวัด	มี มี มี มี	มี มี มี มี	มี มี มี มี
3. แนวปฏิบัติสำหรับใช้ใ้ ในการบริหารจัดการวัดใน แหล่งท่องเที่ยว เพื่อการ พัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ 3.1 เจ้าอาวาสควร	มี	มี	มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณัญเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
มอบหมายความรับผิดชอบ ให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ภายในวัด โดยมอบหมายให้ ปฏิบัติตรงตามความสามารถ ของบุคลากร เพื่อให้ บุคลากรให้เกิดศักยภาพ ซึ่ง จะส่งผลต่อความสำเร็จใน การบริหารจัดการวัด			
3.2 พัฒนาสถานที่ของวัด ให้มีความพร้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ เข้ามาภายในวัด โดยจัด สถานที่ให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่น พร้อมให้บริการคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยกำหนด ระยะเวลาในการ บูรณปฏิสังขรณ์อย่าง ชัดเจน เพื่อให้วัดไม่แลดู ชำรุดทรุดโทรม	มี / บูรณปฏิสังขรณ์ภายใต้ ความเป็นวัดที่ขึ้นทะเบียนกับ กรมศิลปากร	มี / บูรณปฏิสังขรณ์ภายใต้ ความเป็นวัดที่ขึ้นทะเบียนกับ กรมศิลปากร	มี / เจ้าอาวาสมีความตั้งใจ ให้วัดมีบรรยากาศ เหมือนกับห้างสรรพสินค้า ซึ่งจะทำให้ประชาชนที่เข้า มาวัด ได้รับความ สะดวกสบาย และกลับมา วัดอีกครั้ง
3.3 ควรมีแผนผังโครงสร้าง การบริหารงานวัด เพื่อบอก ตำแหน่งหน้าที่และความ รับผิดชอบของบุคลากร	มี	ไม่มี	มี
3.4 ควรจำกัดสถานที่ใน การอยู่อาศัยของสุนัขที่ อาศัยภายในวัด รวมถึงสุนัข จรจัด เพื่อความเรียบร้อย ความปลอดภัย และความ เรียบร้อยของวัด	ไม่มี / ยังคงพบสุนัขจรจัด ภายในวัด	มี / ไม่พบสุนัขจรจัดภายใน วัด	มี / ไม่พบสุนัขจรจัด ภายในวัด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

วัด วัตถุประสงค์ ในการวิจัย	พณัญเชิงวรวิหาร	ใหญ่ชัยมงคล	ท่าการ้อง
3.5 ควรมีจุดบริการน้ำดื่มฟรี เพื่อเป็นการบริการประชาชนที่เข้ามาภายในวัด	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
3.6 ควรใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของวัดเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลกิจกรรมของทางวัด	มี	มี	มี
3.7 ควรมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แผ่นพับ หรือวิทยากรนำชม เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญภายในวัด หรือหลักธรรมทางศาสนา เพื่อให้เกิดความบันเทิงควบคู่กับความรู้อยู่	มี / แผ่นพับได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	มี / แผ่นพับได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ไม่มี

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว

ประกอบไปด้วย 1.1 ด้านการปกครอง 1.2 ด้านการศึกษา 1.3 ด้านการเผยแพร่ 1.4 ด้านการสาธารณูปการ 1.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และ 1.7 ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของวัดภายในขอบเขตการศึกษาทั้ง 3 วัด ทำให้ทราบถึงรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการบริหารจัดการวัดและการดำเนินงานต่าง ๆ ของวัดประกอบด้วย

(1) วัดมีการปฏิบัติตามภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ (ตามข้อ 1.1 – 1.6) ซึ่งเป็นภารกิจที่ถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยที่วัดแต่ละวัดจะมีการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้าน เพียงแต่การปฏิบัติของแต่ละวัดในแต่ละภารกิจจะมีการให้น้ำหนักความสำคัญในการปฏิบัติแต่ละภารกิจที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและบริบทของวัดที่มีความแตกต่างกัน

(2) การบริหารจัดการวัดในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (ตามข้อ 1.7) พบว่าวัดมีการใช้ช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลของวัดสอดคล้องกับสภาพสังคมแบบสังคมออนไลน์ เช่น การใช้เว็บไซต์และเฟซบุ๊ก ซึ่งในกรณีที่วัดมีการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทางจะเป็นปัจจัยบวกที่ส่งผลดีมากกว่าใช้เพียงช่องทางเดียว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และโยมวิกรวัด มีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการวัด การบริหารจัดการภายในวัดมีรูปแบบกระจายอำนาจ พบว่าวัดทั้ง 3 แห่ง มีการบริหารจัดการวัดโดยการกระจายอำนาจการปกครอง มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ให้กับผู้ช่วยเจ้าอาวาส และมีการกำหนดให้มีการประชุมร่วมกันโดยกำหนดเวลาอย่างชัดเจน

2.2 วัดมีปัจจัยภายในที่มีความโดดเด่นทำให้ประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด โดยพบว่า วัดทั้ง 3 แห่ง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และพระพุทธรูปสำคัญ จึงเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด

2.3 วัดมีการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกทางสู่แหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ สถานที่สะอาด รมรื่น ห้องสุขาสะอาดและพอเพียง มีการแยกขาย – หญิง ผู้สูงอายุ คนพิการ มีทางลาด สำหรับรถเข็น มีร้านค้า ร้านขายของที่ระลึกที่ราคาเหมาะสม ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการดำเนินการที่สนับสนุนให้การบริหารจัดการวัดในฐานะที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้

2.4 วัดมีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ นอกจากการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเดิม เนื่องจากประชาชนในปัจจุบันใช้การรับข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์

3. แนวปฏิบัติสำหรับใช้ในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ

เป็นการเสนอแนวปฏิบัติสำหรับใช้ในการบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาสำหรับวัดอื่น ๆ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่พบในวัดที่อยู่ภายในขอบเขตการศึกษา ที่พิจารณาแล้วว่าหากวัดนำไปปฏิบัติจะส่งผลให้การบริหารจัดการวัดในแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากภายในวัดมีเพียงป้ายบอกประวัติวัด จึงควรมีป้ายหรือแผนผังเส้นทางระบุสถานที่/จุดท่องเที่ยวที่สำคัญภายในวัด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

1.2 สำหรับการบริหารจัดการวัดในด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ในฐานะที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนั้น นอกจากจะให้บริการเพื่อพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ควรต้องให้ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาหรือศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวัดและประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มขอบเขตการศึกษา โดยทำการศึกษาวัดอื่น ๆ เพื่อทำให้ทราบถึงบริบท หรือปัจจัยที่มีความแตกต่างในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความครอบคลุม

2.2 ควรทำการศึกษาวัดโดยจัดกลุ่มวัดที่มีความโดดเด่นในเรื่องเดียวกัน เพื่อให้ขอบเขตในการศึกษาเป็นประเภทเดียวกัน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STO National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กฎหมายสารสนเทศฯ ฉบับที่ 17 – วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม. (2559). สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก www.wat.intharam.com/download.php?file=user_file/140726075431-0.pdf.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. *แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี 2557*. (2557). กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). *นำชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพวัดและศาสนสถาน. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2560, จาก http://www.crownproperty.or.th/public/upload/media/Recommended%20Books/59-06-042_001-32672dpi 3.pdf.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535. (2559). สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=188:2009-04-20-13-32-52&catid=34:rule&Itemid=188.
- มรดกทางวัฒนธรรม. (2559). สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.creativeculturethailand.com>.
- สาธิต พนาริ. (2557). กระบวนทัศน์ใหม่การบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2560, จาก file:///C:/Users/Administrator.PC2014051816LJH/Downloads/42202-97224-1-SM%20(1).pdf.